

Sint zat te denken, wat nu weer aan gemeentes te schenken? Een RAC, voor alle mbo'ers een heel gemak!

➤ Inleiding

Zolang als er hogescholen bestaan en door gemeentes het hebben van een dergelijke instelling binnen de eigen grenzen wordt gezien als een forse opwaardering van de status, wordt er door een B&W van hogeschoolloze gemeentes getracht om een vorm van hbo binnen te halen. Veel wethouders van onderwijs hebben het steeds in een bestuursakkoord na de verkiezingen als speerpunt opgenomen. Maar het is evenzovele keren een illusie gebleken. Nederland heeft voldoende hogescholen en 'daarmee moet het worden gedaan'.

Vervolgens werden lonkende blikken geworpen naar hogescholen om deze te verleiden tot het neerzetten van een nevenvestiging. Dat leidde soms tot toezeggingen. Vervolgens ging de CDHO dwarsliggen vanwege de ontbrekende onderbouwing van de doelmatigheid. Ook zaten de hogescholen elkaar vaak in de weg, als na een partijtje opportunistisch handelen op een gegeven moment concrete afspraken nodig bleken te zijn. De strijd om de student kan soms bikkelhard op het scherpst van de snede worden gevoerd – een vorm van concullegialiteit die voor buitenstaanders veelal moeilijk te doorgronden is.

Maar nu is er de Ad-opleiding, het tweejarig studieprogramma tussen mbo-4 en hbo-bachelor in. Dat betekent – zeg maar – een mooie leerlijn van mbo naar twee graden in het hbo. Er hoeft door gemeentes niet meer worden 'gehengeld' naar een eigen instelling dan wel een nevenvestiging voor de bacheloropleiding. Het succes van de Regionale Associate Colleges in Rotterdam, Den Bosch en nu ook Roosendaal werkt aanstekelijk.

Hogescholen willen ook vaker gaan nadenken over het vestigen van een RAC buiten een eigen vestigingsplaats. Als er een concrete steun vanuit de mbo-instellingen, de gemeentes en het regionale bedrijfsleven is, wordt de kans op succes groter.

De vraag is wel hoe dit de komende jaren vorm te geven. Het zal niet moeten verworden tot een soort stammenstrijd, met iedere hogeschool en elke eigen identiteit als 'unique selling point' om de overheid ertoe te bewegen 'alle bloemen te laten bloeien'. Daarom lopen we in dit nummer een aantal recente bewegingen rond 'gemeente en hbo' langs. Aan het eind een concreet voorstel, mee te geven aan het Ad-platform, hogescholen, gemeentes en de betrokken onderwijskoepels.

➤ Dordrecht en de Ad

Er is een gemeente die al vanaf het ontstaan van de Associate degree nadrukkelijk heeft geprobeerd een bekostigde hbo-instelling binnen de eigen grenzen te krijgen: Dordrecht. ROC Da Vinci was al lang bezig om in de private markt een eigen hbo-poot te krijgen en die is er – toch een mooi succes. Vervolgens is de Christelijke Hogeschool Ede een flink aantal jaren geleden met het initiatief gekomen om er een nevenvestiging te krijgen o.a. voor de HBO-V-opleiding (duaal). Maar om allerlei redenen kwam dit plan niet echt van de grond. De te gebruiken constructies pasten niet bij de regelingen voor de doelmatigheid en zo doken er nog wel wat meer beren op de weg op¹.

¹ De CHE is een zeer actieve hogeschool als het gaat om samenwerkingsverbanden aan te gaan voor HBO-Verpleegkunde. Zo werd begin dit jaar in Tiel met het plaatselijke ziekenhuis een opleidingstraject duaal ingevuld. Bij de start van het komende schooljaar wordt een groep HBO-studenten in het ziekenhuis in Tiel (ZRT) opgeleid.

Maar de gemeente Dordrecht vond een Ad-opleiding van Inholland op basis van het zgn. format B niet echt een mooie constructie d.w.z. dat maximaal de helft van de Ad in Dordrecht bij DaVinci kan worden verzorgd. Daarom werd enige tijd geleden met steun van de betrokken onderwijsinstellingen aan professor Marc Vermeulen – een bekende in het onderzoekswereldje – gevraagd om uit te zoeken wat er allemaal mogelijk is. Zijn advies moet een einde maken aan het getouwtrek, dus de uitkomsten dienen op die manier als bindend te worden beschouwd.

Recentelijk kwam zijn adviesrapport uit, en op basis daarvan heeft de betrokken wethouder van onderwijs een aanbeveling gedaan aan de gemeenteraad². Hier de belangrijkste passage uit de informatiebrief dienaangaande:

Vermeulen raadt een zelfstandige vestiging van een hogeschool - waartoe Christelijke Hogeschool Ede eerder het initiatief nam - af en adviseert meer aansluiting te zoeken bij de bouwstenen die er al zijn, waaronder het aanbod van HBO dat de stad al kent, het innovatieve MBO-onderwijs en de ontwikkelingen op Campus Leerpark/ Duurzaamheidsfabriek.

Vermeulen doet twee concrete aanbevelingen:

- 1) *Zet in op praktijkgericht "makersonderwijs" en bouw aan een school, waarin vanuit meerdere HBO-aanbieders AD-trajecten (tweejarige HBO-opleidingen) worden aangeboden die aansluiten bij de vraag vanuit het regionale bedrijfsleven.*
- 2) Werk een formule uit, die de Drechtsteden als innovatieve stagecommunity op de kaart zetten. Alle onderwijsinstellingen herkennen zich in de aanbevelingen uit het rapport, al sprak Christelijk Hogeschool Ede haar teleurstelling uit over de conclusie dat er onvoldoende draagvlak is voor een zelfstandige nevenvestiging van een hogeschool in Dordrecht/Drechtsteden. De onderwijsinstellingen zien aanknopingspunten om mee te werken aan een nadere uitwerking van bovenstaande aanbevelingen. Hogeschool Rotterdam heeft aangeboden om met betrokkenheid van de gemeente en in samenwerking met de reeds betrokken hogescholen, DaVinci en de regionale werkgevers de mogelijkheden nader te verkennen en gaat daar vol enthousiasme en ambitie mee aan de slag. Dit aanbod kan rekenen op onze steun.

De knoop lijkt dus hiermee te zijn doorgehakt. Ron Bormans als voorzitter van het CvB van de hogeschool Rotterdam heeft aangegeven dat het logisch is dat vanuit zijn instelling het voortouw wordt genomen, als de grootste en bekend met de Ad (en een RAC). Hogeschool Inholland zal daaraan steun verlenen, de CHE ook, net als de mbo-instellingen. Kortom, de weg voor een RAC in de regio Dordrecht kan worden geplaveid.

➤ **Edoch... studentenaantallen instroom hbo tot 2025**

Hogescholen zullen ongetwijfeld een aantal jaren vooruitkijken als het gaat om het plannen van de logistieke gevolgen als gevolg van het aantal te verwachten studenten. Met de Ad-opleidingen is er sprake van een positieve impuls op de aantallen nieuwe studenten. Maar als het aan de voor spellers van de overheid ligt, krijgt het hbo evenwel te maken met de volgende ontwikkelingen:

	Voltijd	Deeltijd
2019-20	89,4	5,4
2020-21	89,5	5,3
2021-22	88,9	5,1
2022-23	87,7	5,0
2023-24	85,9	4,7
2024-25	83,9	4,5

(aantallen x 1000 / instroom hbo inclusief Bachelor en Associate degree)

In de praktijk hebben studenten in het eerste jaar tien weken les in Tiel. Terwijl ze voor hun stage meelopen in de ziekenhuispraktijk, komen docenten naar Tiel voor de rest van het leeraanbod. In het tweede, derde en vierde leerjaar zijn studenten de helft van het schooljaar in Tiel (bron: website Tiel).

² Zie voor meer nieuws op de website: <https://www.dordrecht.net/nieuws/2018-11-23-23271-hogescholen-en-roc-gaan-realisatie-tweejarige-hbo-opleidingen-in-dordrecht-onderzoeken.html>. In het artikel is ook een link naar de betreffende documenten te vinden.

Dat wil zeggen dat, als deze voorspellingen en ramingen uitkomen, het hbo in 2025 te maken krijgt met een daling van de instroom met een kleine 7%. Natuurlijk zou je ook kunnen analyseren hoe dit uitwerkt in regio's en naar onderwijssectoren. Maar dit gaat ook doorwerken in het totaal aantal ingeschreven studenten. Bovendien zullen Ad-studenten in het algemeen zo'n twee en niet vier jaar in de school rondlopen, en ook is niet duidelijk of en zo ja, wanneer ze kiezen voor een (deeltijdse/duale) Bachelor bij de voormalige instelling. Dat kan bovendien bij een private hogeschool zijn.

Kortom, wellicht wordt er straks om de Ad-studenten 'gevochten'. Maar het is zo dat een sterke vorm van 'verdunding' over het gehele land niet is aan te raden, met een aanbod op de hogeschoollocatie zelf en tevens op vestigingsplaatsen met een RAC-vorm. Daarom zal een analyse van bovengenoemde cijfers helemaal niet verkeerd zijn om helder te krijgen wat de situatie voor een hogeschool is in bijvoorbeeld 2027.

➤ **Aanbeveling: VNG inschakelen**

Het is duidelijk dat de Ad-opleiding een snel rijzende ster aan het hbo-firmament is en dat de mbo-populatie (jongeren en werkenden met die achtergrond) ontdekt dat het programma een sterk praktische insteek kent. Veel gemeenten begrijpen dat het aanbieden van Ad's een prima optie is om mbo'ers voor de regio te behouden. Bedrijven willen in zo'n situatie best investeren in bepaalde opleidingsvormen, ook al omdat het voor een overzichtelijke periode is. De daarmee samenhangende boodschappen worden reeds nadrukkelijk in het openbaar geventileerd.

Het is ook logisch dat hogescholen en B&W's elkaar nu weten te vinden, zonder dat er veel getouwtrek aan te pas hoeft te komen. Het wordt ook voor hogescholen aantrekkelijker om met steun vanuit een regio te zoeken naar arbeidsmarktrelevante Ad-opleidingen – om voorstellen aan de CDHO en de NVAO te kunnen presenteren.

Maar dit alles vraagt nadrukkelijk om een beheerste uitrol van de Ad over het land, zeker gelet op de hierboven geschetste ontwikkeling van de aantallen studenteninstroom. Daarom is het voorstel aan de betrokken hbo-partijen om in overleg te gaan met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), om samen te bezien wat de beste aanpak is. De VNG kent 'onderwijs' als thema, met een eigen commissie.

Het hoger onderwijs is niet echt een sub-thema (<https://vng.nl/onderwerpenindex/onderwijs>) omdat gemeentes nauwelijks in beleidsmatige zin bij dit type scholing betrokken zijn. Maar het kan geen kwaad om te bezien wat er mogelijk is, hoe landelijke afstemming het beste kan plaatsvinden en op welke wijze de boodschap over de Ad-opleiding, de inrichting van RAC's en de spelregels voor de macrodoelmatigheid kansen en beperkingen bieden.